

Nr 6.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om rätt till barnbidrag för trolovningsbarn.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 26, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Nilson* i Eskilstuna och *Jonsson* i Eskilstuna hemställt, att riksdagen måtte besluta, att i 4 § 2 mom. lagen om barnbidrag måtte införas sådan bestämmelse som ger trolovningsbarn samma rätt som äkta barn och adoptivbarn.

Motionärerna hava tillika anhållit, att om motionen tillstyrktes, utskottet måtte utforma lagtexten.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionen.

Med trolovningsbarn förstås enligt 1 § fjärde stycket i *lagen den 14 juni 1917 om barn utom äktenskap* barn, som är avlat i trolovning, eller vars föräldrar efter dess avlelse ingått trolovning med varandra. Även om föräldrarna vid trolovningen voro så besläktade eller besvägrade, att äktenskap dem emellan måste återgå, eller endera var gift med annan, skall barnet anses såsom trolovningsbarn, där föräldrarna eller en av dem var i god tro.

Enligt 1 kapitlet 1 § i *giftermålsbalken* är trolovning slutet, då man och kvinna med vittnen, ringväxling eller annorledes överenskommit att ingå äktenskap med varandra.

Trolovningsbarnen äro i allmänhet rättsligen likställda med andra barn utom äktenskap. I fråga om arvsrätten ha trolovningsbarnen emellertid tillerkänts en särställning. Enligt 3 kapitlet 1 § i *lagen den 8 juni 1928 om arv* tager barn utom äktenskap eller dess avkomlingar arv efter barnets moder och modernefränder och ärves av dem som om barnet vore av äktenskaplig börd. Är barnet trolovningsbarn eller har fadern avgivit förklaring, att barnet skall hava samma rätt till arv efter honom som barn av äktenskaplig börd, tager barnet enligt 2 § i samma kapitel arv efter fadern och fadern efter barnet, som om barnet vore av äktenskaplig börd. I andra fall äga barnet och fadern ej arvsrätt efter varandra. Mellan barnet och dess fädernefränder äger ej arvsrätt rum.

Enligt 4 § 1 mom. i *lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag* utgår barnbidrag i regel för barn, vars föräldrar eller, då barnet adopterats, vars adoptant eller adoptivföräldrar avlidit. Har någon adopterat sin makes barn,

utgår barnbidrag enligt detta moment dock först då båda makarna avlidit. Enligt 2 mom. i samma paragraf utgår barnbidrag som regel även *dels* för barn, vars fader avlidit, samt för adoptivbarn till makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn, då mannen avlidit, *dels* för barn och adoptivbarn till makar, då mannen är arbetsförmögen, *dels* för arbetsförmögen änklings barn och adoptivbarn i äktenskapet med den avlidna hustrun, *dels ock* för arbetsförmögen frånskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet, då denne har vårdnaden om barnet. Har i annat fall än de senast nämnda hustru till arbetsförmögen man barn eller adoptivbarn, som står under hennes vårdnad, *eller* har arbetsförmögen man, ogift kvinna, änka eller frånskild hustru annat adoptivbarn än förut sagts, *eller* har arbetsförmögen ogift kvinna, änka eller frånskild hustru barn utom äktenskap, som står under hennes vårdnad, skall, där ej annat följer av vad eljest i lagen om barnbidrag sägs, barnbidrag utgå jämväl för sådant barn. Då kvinna, vars barn eller adoptivbarn erhåller barnbidrag, ingår äktenskap med man, som icke är arbetsförmögen, indrages barnbidraget. Trolovningsbarn nämnes ej särskilt. Det har således ej bättre rätt än annat barn utom äktenskap. Såsom framgår av de stadganden, för vilka nyss redogjorts, är barn utom äktenskap ej helt uteslutet från rätt till barnbidrag. För sådant barn kan barnbidrag utgå, då båda föräldrarna avlidit, då fadern avlidit, då modern är gift med annan man än fadern och mannen är arbetsförmögen, under förutsättning tillika att barnet står under hennes vårdnad, samt då modern, som är ogift, änka eller frånskild, är arbetsförmögen och barnet står under hennes vårdnad. Däremot utgår icke barnbidrag för sådant barn enbart på den grund att fadern blivit arbetsförmögen.

Syftet med lagen om barnbidrag är att såvitt möjligt avhjälpa ett mera konstant nödläge för barn som där avses. Gäller det ett mera tillfälligt hjälpbehov, orsakat av faderns underlåtenhet att betala uppfostringsbidrag, skall i stället *lagen den 18 juni 1937 om förskottering av underhållsbidrag till barn* träda i tillämpning. En förutsättning för att bidragsförskott enligt sistnämnda lag skall utgå är emellertid, att barnets fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet samt att förfallodag för bidraget förflutit utan att bidraget guldits. Bidragsförskott lämnas ej för barn, vars moder sammanbor med barnets fader.

Barnbidrag och bidragsförskott utgå med dyrortsgraderade belopp. Barnbidrag för föräldralösa barn utgå med något högre belopp än för andra barn. Barnbidrag för dessa andra barn och bidragsförskott utgå enligt huvudregeln med inbördes lika höga belopp. För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas barnbidrag och bidragsförskott något. Såväl barnbidrag som bidragsförskott reduceras med viss del av det belopp, varmed moderns eller den arbetsförmögnes årsinkomst eller, om hon eller han

är gift, makarnas sammanlagda årsinkomst överstiger i lagen närmare angivna, för varje särskild ortsgrupp bestämda belopp. Såvitt angår bidragsförskott medför i vissa fall en mera betungande försörjningsskyldighet en höjning av inkomstgränsen. Beträffande bidragsförskottens belopp gäller vidare den viktiga reservationen, att de ej må sättas högre än belopp, som barnets fader enligt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll. För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern.

Till närmare belysning av den gränsdragning, som skett mellan å ena sidan de i lagen om barnbidrag angivna kategorierna av barn och de grupper, som falla under lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn, må här anföras ett uttalande av 1934 års *barnpensioneringssakkunniga* i dessas betänkande med förslag rörande förskottering av underhållsbidrag till barn utom äktenskap m. fl. (statens offentliga utredningar 1936: 47). Efter att hava angivit vissa riktlinjer för sitt förslag hava de sakkunniga yttrat:

Utformat i enlighet med dessa synpunkter kan man säga, att de sakkunnigas förslag i korthet innebär, att det allmänna utbetalar det underhållsbidrag, som den försörjningsskyldige icke erlägger. Denna lösning av spörsmålet kan måhända till en början synas djärv. Som framgår av den ovan lämnade redogörelsen för gällande bestämmelser om föräldrars underhållsskyldighet mot barn, ha emellertid starka formella garantier skapats för de ifrågavarande barnens rätt till underhållsbidrag. Den för ett utomäktenskapligt barn förordnade barnavårdsmannen har sålunda som en av sina främsta uppgifter att tillse, att barnets fader så snart som möjligt genom avtal eller dom blir förpliktad att utgiva ett efter båda föräldrarnas villkor avpassat underhållsbidrag. Vid hemskillnad eller äktenskaps upplösning har domstolen att i händelse av tvist mellan makarna bestämma underhållet till barnen. Dessa garantier ha, framförallt i vad de avse de utomäktenskapliga barnen, förestavats av samhällets intresse att tillförsäkra dessa barn vederbörligt underhåll. De sakkunnigas förslag att låta det allmänna under angivna förutsättningar utbetala underhållsbidraget kan icke anses annat än som ett steg vidare på den inslagna vägen.

Om hjälpverksamheten anordnas i överensstämmelse med nu angivna riktlinjer, skulle densamma komma att omfatta barn, som genom dom eller avtal fått sig tillförsäkrade underhållsbidrag av någon av föräldrarna d. v. s. barn utom äktenskap samt barn till föräldrar, vilkas äktenskap upplösts genom skillnad eller återgång eller som vunnit hemskillnad eller på grund av söndring leva åtskilda.

I förevarande sammanhang må även erinras, att genom propositionen nr 45 till årets riksdag framlagts förslag till sådan ändring i lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn, att rätten att återkräva bidragsförskott må av vederbörande barnavårdsnämnd eftergivnas ej blott som nu där den underhållsskyldige genom att återbetala förskottet eller någon del

därav kan antagas komma att sakna nödiga medel till underhåll för sig och de sina utan även där eljest synnerliga skäl tala mot återkrävande av förskottet.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 17 december 1937 har chefen för socialdepartementet den 3 januari 1938 utsett en kommitté, *socialvårdskommittén*, med uppdrag att verkställa en översyn av socialvården. I direktiven för kommittén har framhållits såsom en av dess huvuduppgifter granskning av lagstiftningen rörande såväl socialförsäkringen som övriga socialpolitiska stödåtgärder, framför allt ur synpunkten av dess effektivitet och tillräcklighet. Beträffande nämnda åtgärder borde undersökas dels huruvida understödsbeloppen och de för dessas åtnjutande gällande förutsättningarna vore rättvist och rimligt avvägda, dels ock huruvida hjälpformer av denna typ lämpligen kunde utsträckas till att omfatta grupper, vilka nu äro därifrån uteslutna. Som exempel i sistnämnda hänseende har nämnts möjligheten av barnbidrag åt utomäktenskapliga barn, vilkas fäder äro okända, och åt änklingars barn.

Utskottet. Såsom av den här ovan lämnade redogörelsen framgår äro trolovningsbarnen ur privaträttslig synpunkt i allmänhet likställda med andra barn utom äktenskap. I fråga om arvsrätten hava trolovningsbarnen dock tillerkänts en särställning, i det att de — utan att helt jämställas med vare sig barn i äktenskap eller adoptivbarn — erhållit en mera vidsträckt rätt än övriga barn utom äktenskap.

Syftet med lagen om barnbidrag är att såvitt möjligt avhjälpa ett mera konstant nödläge för barn, som där avses. Vid ett mera tillfälligt hjälpbehov, orsakat av faderns underlåtenhet att betala uppfostringsbidrag, träder i stället lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn i tillämpning. Den i sistnämnda lag reglerade hjälpverksamheten — vilken är förbunden med återbetalningsskyldighet för försörjaren — omfattar barn, som genom dom eller avtal blivit tillförsäkrade underhållsbidrag av någon av föräldrarna. En huvudgrupp bland dessa barn utgöres av de utomäktenskapliga barnen. Dessa hava i gengäld en mera begränsad rätt till barnbidrag — som icke medför återbetalningsskyldighet — än barn i äktenskap och adoptivbarn. I den föreliggande motionen har hemställts, att trolovningsbarn måtte i sådant hänseende erhålla samma rätt som sistnämnda kategorier.

Utskottet erinrar, att föga mer än ett år förflutit, sedan lagstiftningen på ifrågavarande område trädde i kraft. Därtill kommer, att den förra året tillsatta socialvårdskommittén har såsom en huvuduppgift att granska lagstiftningen rörande såväl socialförsäkringen som övriga socialpolitiska stödåtgärder samt att därvid undersöka bl. a. huruvida hjälpformer av sistnämnda typ lämpligen kunna utsträckas till att omfatta grupper, vilka nu äro därifrån uteslutna. Med hänsyn härtill har utskottet icke funnit skäl

föreslå riksdagen att i anledning av motionen vare sig besluta ändring i gällande lag om barnbidrag eller göra någon framställning till Kungl. Maj:t.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 februari 1939.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Tamm*, *Hagman**, *Västberg*, *Knut Petersson*, *Sten*, *Wistrand* och *Holstenson*;

från andra kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken, *Hallagård* och *Sandström*, fru *Nordgren*, herr *Barnekow*, fröken *Andersson* samt herr *Holm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.